

Димитър Въртигов, директор инвестиционно банкиране в КТБ:

Спестяванията трябва да покриват разходите за 6 месеца

Отложете покупката на нов апартамент и кола

МИРОСЛАВА МИТОВА

- Господин Въртигов, приежда ли българинът изградена култура да планира свободните си пари?

- Българинът има навики на спестяване, които могат най-добре да се характеризират с израза "бели пари за черни дни". Проблемът при такъв тип планиране е, че то касае поставянето на единични потенциални цели в бъдещето, но не се дефинира конкретният начин как те да бъдат постигнати. Рационалното и ефективно управление на личните финанси, особено в период на финансова криза, трябва да обхваща не само инвестициите и спестяването, а да включва пенсионно и дивъчво планиране, застрахователно осигуряване.

- Какво трябва да се промени във финансовото планиране по време на криза?

- Основното е инвеститорите да приемат факта, че времето на лесните и евтини пари безвъзвратно отмина и те трябва да бъдат осигурени срещу всички важни рискове. Това означава, че ако инвестициите носят загуба, сега трябва да се търсят по-високи нива на животозастраховане, на застраховане срещу трайна или временна нетрудоспособност, на допълнително здравно осигуряване. Именно в момент на криза като сегашния едно неблагоприятно събитие би могло да обрине финансовото състояние на 180 градуса.

- Има ли разходи, които според вас трябва да се ограничат?

- Бюджетът трябва да бъде балансиран. Това важи не само на макро, а и на микро ниво. Трябва, ако е възможно, да се намали задължителността, да се харчи съобразно дохода. Обстановката в момента е непредсказуема и може да е свързана с временна или трайна безработица, което означава загуба на доход. Хубаво е да се прави изключително внимателна преценка и при възможност да се ограничат инвестиции като покупка на нов автомобил, особено на лизинг, както и покупката на недвижимо имущество втори дом.

- Какво ще посъветват хората, които вземат заем, за да си купят домашно кино например?

- Това е част от нормалния човешки стремеж за един по-добър живот. Мисля, че тази инвестиция спокойни може да бъде отложена за известно време, ако има и най-малка несигурност за бъдещите доходи или закъсот. Не би трябвало подробна покупка да поставя под въпрос благосъстоянието на цялото семейство.

- Кои са особеностите при планирането на личните средства по време на криза?

- Изключително важно е да бъдем отговорни и да имаме реалистични очаквания. Кризата няма да изчезне като лощ сън. Всички ще трябва да променим доверчивостта си навики за харчене, и то

ОБИЧКА ХРИСТО ТАНЕВ

за по-дълъг период от време. Не трябва да се допуска дълготрайно задължаване под формата на взимането на потребителски кредити, които обикновено са и с доста по-високи лихви. В момент на криза е важно да се търсят все еднокрайни решения, а да се изградят дълготрайна стратегия за живот според възможностите. Трябва да има балансиране на семейния бюджет.

- Какви са рисковете и предимствата при индивидуалното инвестиране?

- Ако човек има много пари и много свободно време да следи и анализира това, което се случва на финансовите пазари по света и как то влияе на неговите активи, плюс натрупан инвестиционен опит, то тогава индивидуалното инвестиране е подходя-

що. В повечето случаи обаче не е така и е препоръчително инвестирането да става с помощта на консултант или специалист по финансово планиране и да се влиза в колективни инвестиционни схеми, каквато в България има доста. Това са договорни фондове, инвестиционни дружества, дружества със специална инвестиционна цел. Те предлагат на инвеститорите двете основни предпоставки за дългосрочен успех, а именно професионално и активно управление на портфейла и нужното разпределение на активите, така че да се диверсифицира рискът.

- В какви финансови инструменти препоръчвате да се разпределят средствата, за да се намали рискът и да се постигне максимална печалба в сегашната ситуация?

ВИЗИТКА

- Завършил е магистратура по специалност банки и финанси в УНСС и бизнес администрация в Goethe Universitaet, Франкфурт на Майн.
- Приеждава сертификат за финансово планиране от EFISEG - Bankakademie, Germany.
- Специализирал е управление на инвестиционни фондове и частно банкиране в Люксембург и Швейцария.
- Работил е в застрахователната компания Аха-Colognia в Германия.
- В момента е директор инвестиционно банкиране в Корпоративна търговска банка.

- Важно е да диверсифицираме и намаляем не само общия пазарен и систематичен риск, а и личния - този, който е характерен за всеки отделен инвеститор. Това означава, че не трябва да инвестираме всичките си пари само в имоти, защото цените им по преценка никога не падат, или само в акции, защото дългосрочно те носят най-високата доходност, или само в злато, защото то не е изложено на потенциална инфлация. Нужно е предварително да се планира всяка по-малка инвестиция като покупка на жилище и нов автомобил. Важно е в едно всеобхватно и пълно финансово планиране да се включат и значими бъдещи разходи като например обучението на децата. Това е важно, за да може личният финансов консултант да изгради стратегия, с която в дългосрочен аспект да постигнете желаните цели. В сегашната ситуация на тежка криза с висока дълбочина банковите депозити трябва да са с основна тежест при разпределянето на личните или семейните спестявания. Съветвам домакинствата, които разполагат с някакъв свободен ресурс, да инвестират в една мярка част в български акции. Смятам, че в средносрочен хоризонт от 3 до 5 години тази инвестиция би дала един значим доход.

- След събирането на каква сума човек трябва да се замисли за инвестиции?

- В днешната ситуация е важно инвеститорите да осигурят на първо място запита на спестяванията си, тоест при наличие на свободни пари да се избират продукти с нисък риск като банков депозит и държавно гарантирани облигации. Като пример ще дам едно семейство, в което и двамата съпрузи спестяват по 90 лв. на месец и всеки един от тях влага тази сума в различен актив. Съпругата влага спестените пари в банков депозит с 8% годишна лихва. Съпругът инвестира в държавни ценни книжки на европейска държава, доходността от която е около 4% годишно. Ако през следващите 25 години от съвместния им живот те спестяват по 90 лв. месечно, след като приключат със спестяването, съпругата ще има над 81 000 лв., докато съпругът ще има само около 47 000 лв. Разликата между спестените средства ще е близо 34 000 лв. - с тази сума те могат да финансират обучението на децата си, да подпомогнат покупката на дом или да изплатят ипотека. Примерът показва, че никога не е рано да започнете да инвестирате и колкото порано, толкова по-добре.

- Какви инвестиционни решения предлага КТБ?

- Вярна на мотото си да предлага индивидуален подход към всеки клиент, Корпоративна търговска банка не предлага стандартни решения. Банкирането, както ние го разбираме, не означава предварително разпределяне на клиентите в определени групи. Препоръката от страна на банката за дадено инвестиционно решение се базира на индивидуален анализ на възможностите, целите и най-вече на рисковия толеранс на клиентите ни. Опитваме се да изградим дългосрочно доверие в банката и не предлагаме на клиентите си просто отделни продукти - влог, депозит или договорен фонд. Дългосрочната ни цел е да им помогнем уверено да навигират през сложната материя на финансовото планиране и да разчитат, че в лицето на КТБ имат доверен и професионален партньор. Депозитите про-

дукти, които банката предлага за физически лица, са много успешни, особено в условията на криза. Те предлагат висока ликвидност, комбинирана с атрактивна доходност. Двата продукта, които покриват изискванията на нашите клиенти, са „Евролев“ и „Препоръчителен безсрочен депозит“. За инвеститорите с малко по-големи суми банката предлага и индивидуално, доверително управление. Според нас това е оптималното съчетание на индивидуалния подход, който КТБ предлага, и кандидатстване за професионално управление.

- Бихте ли дали няколко конкретни съвета как индивидуалният инвеститор да минимизира потенциалните последици от кризата?

- Първото много важно нещо е инвеститорът да се готви за най-лошия сценарий. Хората смятат, че най-лошият сценарий няма да им се случи и не са подготвени за кризите. В това да се готвят за лоп сценарий няма нищо лошо, защото в криза сметка човек може да бъде или приятно изненадан, или достатъчно подготвен за кризата, ако тя наистина се случи в пълен и ясен размер. Второто много важно нещо е спестяването. Минималното правило е спестяванията да могат да покриват поне 6-месечните лични или семейни разходи. Най-добре е да се спестява в банка. На трето място - важно е да се поддържа и разширява мрежата от лични контакти. В България голяма част от работните места се засягат след препоръка. Мрежата от контакти би могла да е от немалка полза в случаи на съкращение или уволнение. Четвъртото и често пренебрегвано много важно нещо е да се осигури оптимално ниво на застрахователна защита особено при положение, че има висока задължителност в домакинствата - ипотечни и потребителски кредити. Всички животозастрахователни продукти, допълнително здравно осигуряване, застраховането на риска от загуба на трудоспособност, трябва да покриват размера на взетите кредити с цел да не се обрча семейството на бъдещо допълнително свързване на доходите.

ФИНАНСОВА КЪЩА

ФИНА-ЦЕООД

ООЩЕОТВЯВА ОДЕЛКИ О:

ЧУЖДЕСТРАННИ ОРЕДОТВА ЗА ПЛАЩАНЕ

1618 Осмия, ул. "Дебър" 17; e-mail: fina@fina-s.com

тел. 818 5513; 818 5518; 818 5526

факс: 955 59 89 телекс: 24788 finabg